

PROCES VERBAL

COLECTARE ANALITICĂ DE INFORMAȚIE ȘTIINȚIFICĂ

Activitate a TÂNĂRULUI CERCETĂTOR

CS III dr. Emilian CIOC

Prezentul raport corespunde activității relative la **colectarea și analiza de informație științifică** sub forma unui corpus bibliografic relevant pentru tematicile și obiectivele științifice ale proiectului prevăzut în Planul de realizare agreat prin contract.

Precizări metodologice privitoare la colectarea și analiza informației științifice:

Pluralitatea tematică a proiectului în formularea sa inițială (justiție, dreptate, echitate, surse normative, culturi juridice, tradiții retorice, stat de drept, apartheid, comunism, post-apartheid, post-comunism), pluralitatea disciplinară (retorică, teorii ale interpretării, teorii ale comunicării, știința dreptului, sociologie, filosofie politică), eterogenitatea discursurilor (studii generale, mărturii, rapoarte, analize cantitative) au impus ca o primă provocare metodologică în constituirea bazei documentare a cercetării necesitatea formulării, pe lângă dubla contextualizare (Africa de Sud post-apartheid și România post-comunistă), a unor criterii care să orienteze, operaționalizeze și justifice selecția materialelor precum și derularea cercetărilor sub semnul coerenței.

Constituirea criteriilor de selecție a informației.

Informația științifică a fost selectată în funcție de **criteriul relevanței** pentru tematica generală a proiectului și, ca un criteriu suplimentar, în funcție de relevanța pentru tematica aferentă etapei intermediare. Obiectivele științifice ale etapei intermediare 2 constau, în conformitate cu Planul de realizare, în elucidarea filosofică și juridică a pluralității surselor normative și a retoricilor dreptății în cazul Africii de Sud și al României. Desfășurarea atelierelor comune la care au participat cercetători români și sud-africani au detaliat și completat această tematică cu o serie de problematici legate de:

- reconciliere,
- amnistie,

- condamnare a comunismului,
- polisemia noțiunii de dreptate.

Prin urmare, colectarea și analiza de informație științifică a luat în considerare și aceste tematici.

În același timp, un important obiectiv științific cu vocație programatică al proiectului de cercetare se referă la realizarea unei **abordări efectiv comparatiste** a practicilor discursive și a percepțiilor deliberative implicate în construcția socială a semnificației dreptății în Africa de Sud post-apartheid și România post-comunistă. Altfel spus, una dintre provocările asumate de cercetare este de a evita riscul unor discursuri paralele, al unor perspective aflate într-un simplu raport de juxtapunere. Simpla parcurgere a literaturii critice disponibile în acest moment arată că o asemenea abordare comparatistă a regimurilor – retorice, sociale, politice și juridice – desemnate drept post-apartheid și, respectiv, drept post-comunism este o întreprindere care rămâne în întregime de construit.

Prin urmare, selecția resurselor documentare s-a făcut în funcție de **compatibilitatea cu programul comparatist** anunțat de cercetare.

Analiza informației științifice reținute se supune aceluiași criteriu al pertinentei tematiche. Astfel, în tabelele analitice de mai jos vor fi indicate pentru fiecare lucrare sau resursă documentară în parte câmpul de aplicabilitate, domeniul din cadrul proiectului de cercetare în care resursa documentară considerată poate fi semnificativă în elaborarea de analize și cunoștințe noi estimate a constitui rezultate ale cercetării. De asemenea, se va menționa relevanța pentru cercetarea comparată.

Resursele documentare selectate în etapa 2 sunt indexate în trei categorii definite, potrivit criteriilor relevanței tematiche și vocației comparatiste, după cum urmează:

I. Resurse documentare relevante pentru **obiectivele generale** ale proiectului de cercetare (stat de drept, practici retorice și argumentative, percepții colective, dimensiunea normativă și deliberativă a percepțiilor publice privitor la ce este drept în construirea statului de drept în regimuri politice și de societate post-apartheid și post-comunism) [Tabel I].

II. Resurse documentare relevante pentru **obiectivele specifice** ale etapei (surse normative, pluralism juridic, reconciliere – cu versiunile legate de amnistie sau de

condamnare –, justiție – înțeleasă fie ca dreptate, echitate, despăgubire sau, în accepție tehnică, drept justiție, sistem legal, jurisdicție) [Tabel II].

III. Resurse documentare reținute în vederea elaborării unei **abordări comparate** a culturilor juridice și politice din România post-comunistă și din Africa de Sud post-apartheid [Tabel III].

Din perspectivă pragmatică, informația colectată și distribuită potrivit criteriului relevanței tematice și comparatiste este pusă la dispoziția cercetătorilor care compun echipa română. Prin publicarea online a raportului de activitate, ea devine accesibilă atât colegilor sud-africani cât și oricărui cercetător interesat de tematicile menționate.

Corpusul bibliografic constituit ca rezultat al activității tânărului cercetător de colectare și analiză va constitui baza principală pentru atelierele din cadrul seriei de intitulată *SPAȚIU PUBLIC: POLITICI ALE SPERANȚEI ȘI DISENSIUNE* care se va desfășura la Universitatea Babeș-Bolyai în perioada 15 ianuarie – 19 martie 2010 cu participarea membrilor echipei de cercetare a partenerului român și a invitaților echipei. Rezultatele acestor ateliere în formularea cărora se va reflecta și informația colectată vor constitui apoi baza întâlnirilor comune de lucru cu partenerii sud-africani. [Programul și descrierea seriei de ateliere este postat online pe pagina de Internet a proiectului: <http://www.ifres.info/europe-centrale-orientale/Rubriques/projets-de-recherche/8-2-justirosa/article/activites-scientifiques-2010>]

Observație

Notele și fișele de lectură nu fac obiectul prezentei publicări online. Notele și fișele de lectură elaborate în cadrul activității tânărului cercetător vor constitui bazele unei bibliografii critice, lucrare care urmează să fie publicată în volumul de finalizare a proiectului de cercetare în 2011. Această bibliografie critică constituie, de altfel, un obiectiv în Planul de realizare.

I. Resurse documentare relevante pentru obiectivele generale ale proiectului de cercetare (stat de drept, practici retorice și argumentative, percepții colective, dimensiunea normativă și deliberativă a percepțiilor publice privitor la ce este drept în construirea statului de drept în regimuri politice și de societate post-apartheid și post-comunism).

	AUTOR	DOCUMENT	TEMATICI			
			Stat de drept	Culturi juridice	Practici retorice	Normativitate
1.	ARNAUD, André-Jean et FARIÑAS DULCE, Maria José	<i>Introduction à l'analyse sociologique des systèmes juridiques</i> , Bruxelles, Bruylant, 1998.	✓	✓	✓	
2.	BERNARDI, Bruno	<i>Le principe d'obligation</i> , Paris, Vrin/EHESS, 2007.	✓			✓
3.	CARBONNIER, Jean	<i>Flexible droit. Pour une sociologie du droit sans rigueur</i> , Paris, L.G.D.J., 2001		✓		✓
4.	CLASTRES, Pierre	<i>La société contre l'État</i> , Paris, Minuit, 1974	✓			✓
5.	COHEN-TANUGI, Laurent	<i>Le Droit sans l'Etat</i> , Paris, PUF, Quadridge, 2007	✓	✓		
6.	DELMAS-MARTY, Mireille	<i>Le Relatif et l'Universel</i> , Paris, Seuil, 2004	✓			✓
7.	DERRIDA, Jacques	<i>Voyous</i> , Paris, Galilée, 2003	✓		✓	
8.	GOYARD-FABRE, Simone	<i>Les principes philosophiques du droit politique moderne</i> , Paris, PUF, 1997	✓			✓
9.	HABERMAS, Jürgen	<i>Droit et démocratie. Entre faits et normes</i> , Paris, Gallimard, 1997	✓	✓		✓
10.	KRIEGEL, Blandine	<i>L'État et ses esclaves</i> , Paris, Payot, 2003	✓	✓		✓

11.	LEFF, Arthur Allen	« Unspeakable ethics, unnatural law » in <i>Duke Law Journal</i> , Vol. 1979, No. 6, December 1979, p. 1229-1249		✓		✓
12.	OST, François	<i>Raconter la loi : aux sources de l'imaginaire juridique</i> , Paris, Odile Jacob, 2004.		✓		✓
13.	OST, François et KERCHOVE, Michel van de	<i>De la Pyramide au réseau?</i> , Publications des Facultés universitaires Saint-Louis, 2002.	✓	✓		✓
14.	PUIGELIER, Catherine	« Liberté, égalité, expressivité », <i>Archive de philosophie du droit. L'égalité</i> , t. 51, Paris, Dalloz, 2006	✓	✓	✓	
15.	RABAGNY, Agnès	<i>L'image juridique du monde</i> , Paris, PUF, 2003.	✓			✓
16.	ROUBIER, Paul	<i>Théorie générale du droit. Histoire des doctrines juridiques et philosophie des valeurs sociales</i> , Paris, Dalloz, 2005	✓	✓		✓
17.	TERRÉ, François	« Égalité et équité » <i>Archive de philosophie du droit. Le Pluralisme</i> , t. 49, Paris, Dalloz, 2006		✓		✓
18.	TROPER, Michel	<i>La Théorie du droit, le droit, l'Etat</i> , Paris, PUF, 2001	✓			

II. Resurse documentare relevante pentru obiectivele specifice ale etapei (surse normative, pluralism juridic, reconciliere – cu versiunile legate de amnistie sau de condamnare –, justiție – înțelesă fie ca dreptate, echitate, despăgubire sau, în accepție tehnică, drept justiție, sistem legal, jurisdicție).

	AUTOR	DOCUMENT	TEMATICI			
			Surse normative	Pluralism juridic	Reconciliere	Dreptate
1.	BALIBAR, Étienne, WALLERSTEIN, Immanuel	<i>Race, nation, classe. Les identités ambiguës</i> , Paris, La découverte, 1988	✓			✓
2.	CASSIN, Barbara et al.	<i>Vérité, réconciliation, réparation</i> , Paris, Le Seuil, Le Genre Humain, vol 43, 2004.			✓	✓
3.	DELMAS-MARTY, Mireille	<i>Le pluralisme ordonné</i> , Paris, Seuil, 2006.	✓	✓		
4.	DELMAS-MARTY, Mireille	<i>Pour un droit commun</i> , Paris, Seuil, 1994.	✓	✓		
5.	DERRIDA, Jacques	<i>Force de loi. Le Fondement mystique de l'autorité</i> , Paris, Galilée, 1994	✓			✓
6.	FOUCAULT, Michel	« <i>Il faut défendre la société</i> », Paris, Gallimard, Seuil, 1997	✓			
7.	HAZAN, Pierre	<i>Juger la guerre, juger l'histoire</i> , Paris, PUF, 2007			✓	✓
8.	HÖFFE, Otfried	<i>La justice politique</i> , Paris, PUF, Léviathan, 1991		✓		✓

9.	HONNETH, Axel	<i>Les pathologies de la liberté. Une réactualisation de la philosophie du droit de Hegel</i> , Paris, La Découverte, 2008	✓			✓
10.	KERCHOVE, Michel van de, OST, François	<i>Le système juridique entre ordre et désordre</i> , Paris, PUF, 1988	✓	✓		
11.	LEYDET, Dominique, POURTOIS, Hervé	« Pluralisme et conflit dans les théories contemporaines de la démocratie », <i>Archive de philosophie du droit. Le Pluralisme</i> , t. 49, Paris, Dalloz, 2006	✓	✓		
12.	OSHA, Sanya et alii	<i>Truth in Politics</i> , special issue of <i>Quest. An African Journal of Philosophy/Une Revue Africaine de Philosophie</i> , XVI (1-2), 2002.			✓	✓
13.	OST, François	<i>Dire le droit, faire justice</i> , Bruxelles, Bruylant, 2007	✓			✓
14.	OST, François	<i>Raconter la Loi. Aux sources de l'imaginaire juridique</i> , Paris, Odile Jacob, 2003	✓			
15.	PETEV, Valentin	« Pluralisme juridique, construction européenne et droits de l'individu », <i>Archive de philosophie du droit. Le Pluralisme</i> , t. 49, Paris, Dalloz, 2006	✓	✓		✓
16.	SALAZAR, Philippe-Joseph	<i>Amnistier l'Apartheid</i> , Paris, Le Seuil, Series: L'Ordre Philosophique, 2004.			✓	✓
17.	SALAZAR, Philippe-Joseph, DOXTADER, Erik	<i>Truth and Reconciliation in South Africa. The Fundamental Documents</i> , with Erik Doxtader, Cape Town, David Philip, 2007.			✓	✓
18.	SEN, Amartya	<i>Un nouveau modèle économique. Développement, justice, liberté</i> , Paris, Odile Jacob, 2003				✓

Retorica justiției sociale și percepțiile deliberative asupra statului de drept
 în Africa de Sud post-apartheid și România post-comunistă

Capacități, Modul III, Proiect bilateral România – Africa de Sud

109/16.09.2008

19.	SEN, Amartya	<i>L'économie est une science morale</i> , Paris La Découverte, 2003				✓
20.	SUPIOT, Alain	<i>Homo Juridicus</i> , Paris, Seuil, 2006		✓		✓
21.	TERRÉ, Dominique	« Le pluralisme et le droit », <i>Archive de philosophie du droit. Le Pluralisme</i> , t. 49, Paris, Dalloz, 2006	✓	✓		
22.	WALZER, Michael	<i>Sphères de justice. Une défense du pluralisme et de l'égalité</i> , Paris, Seuil, 1997	✓	✓		✓
23.	ZOLO, Danilo	<i>La justice des vainqueurs. De Nuremberg à Bagdad</i> , Paris, éd. Jacqueline Chambon, 2009	✓	✓		✓

III. Resurse documentare reținute în vederea elaborării unei abordări comparate a culturilor juridice și politice din România post-comunistă și din Africa de Sud post-apartheid.

	AUTOR	RESURSĂ DOCUMENTARĂ	TEMATICI	
			Comunism/ Post-comunism	Apartheid/ Post-apartheid
1.	CASSIN, Barbara <i>et alii</i>	<i>Vérité, réconciliation, réparation</i> , Paris, Seuil, Le Genre Humain, t. 43, 2004.		✓
2.	GROYS, Boris	<i>Post-scriptumul comunist</i> , Idea, Cluj-Napoca, 2009	✓	
3.	HOSSU LONGIN, Lucia	<i>Memorialul Durerii. O istorie care nu se învață la școală</i> , Humanitas, București, 2009	✓	
4.	KARNOOUIH, Claude, DRWESKI, Bruno	<i>La grande braderie à l'Est</i> , Le temps des Cerises, 2005	✓	
5.	OSHA, Sanya <i>et alii</i>	<i>Truth in Politics</i> , special issue of <i>Quest. An African Journal of Philosophy</i> , XVI (1-2), 2002.		✓
6.	PETROVSZKY, Konrad TICHINDELEANU, Ovidiu (coord.)	<i>Revoluția Română televizată. Contribuții la istoria culturală a mediilor</i> , Idea, Cluj-Napoca, 2009	✓	
7.	SALAZAR, Philippe- Joseph	<i>Amnistier l'Apartheid</i> , Paris, Seuil, Series: L'Ordre Philosophique, 2004.		✓
8.	SALAZAR, Philippe- Joseph, DOXTADER, Erik	<i>Truth and Reconciliation in South Africa. The Fundamental Documents</i> , Cape Town, David		✓

		Philip, 2007.		
9.	SIRBU, Adrian T., POLGAR, Alexandru (coord.)	<i>Genealogii ale postcomunismului</i> , Ideea, Cluj-Napoca, 2009	✓	
10	TISMĂNEANU, Vladimir (coord.)	<i>Raportul final al Comisiei Prezidențiale pentru Analiza Dictaturii Comuniste din România</i> , Humanitas, București, 2007	✓	